

O'ZBEKISTONDA SOLIQ TUSHUMLARI VA IQTISODIY O'SISHNING EMPIRIK TAHLILI

Shoxruxbek Hoshimovich Nafasov

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti "Soliqlar va soliqa tortish" kafedrası assistenti
Email: shoxruxbeknafasov9@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu tadqiqotda daromadlarni soliqqa tortishning iqtisodiy o'sishga ta'siri O'zbekiston misolida empirik jihatdan tahlil qilindi. Tadqiqotning dolzarbligi davlat xarajatlari va soliq siyosatining iqtisodiy o'sishga ta'siri borasida mavjud ilmiy qarashlarning turlicha ekanligi bilan izohlanadi. Xususan, davlat daromadlarini shakllantirish maqsadida soliqlarni oshirish iqtisodiy faoliyatga turli darajada ta'sir ko'rsatishi mumkin. Tadqiqot natijalaridan kelib chiqib, O'zbekistonda iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlash maqsadida soliq siyosatini yanada takomillashtirish, soliq yukini maqbullashtirish hamda tadbirkorlik faoliyatini rag'batlantiruvchi fiskal mexanizmlarni kuchaytirish tavsiya etiladi.

Kalit so'zlar: Iqtisodiy o'sish, foyda solig'i, jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i, soliqqa tortish, soliq siyosati, fiskal siyosat, empirik tahlil.

Abstract: This study empirically analyzes the impact of income taxation on economic growth using Uzbekistan as a case study. The relevance of the study is explained by the diversity of existing academic views regarding the impact of government expenditures and tax policy on economic growth. In particular, increasing taxes to generate government revenues may affect economic activity to varying degrees. Based on the findings of the study, it is recommended that Uzbekistan further improve its tax policy, optimize the tax burden, and strengthen fiscal mechanisms that stimulate entrepreneurial activity in order to support economic growth.

Keywords: Economic growth, corporate income tax, personal income tax, taxation, tax policy, fiscal policy, empirical analysis.

Абстрактный: В данном исследовании эмпирически проанализировано влияние налогообложения доходов на экономический рост на примере Узбекистана. Актуальность исследования обусловлена различиями в существующих научных взглядах относительно влияния государственных расходов и налоговой политики на экономический рост. В частности, повышение налогов с целью формирования государственных доходов может оказывать различное по степени воздействие на экономическую активность. Исходя из результатов исследования, в целях поддержки экономического роста в Узбекистане рекомендуется дальнейшее совершенствование налоговой политики, оптимизация налоговой нагрузки, а также усиление фискальных механизмов, стимулирующих предпринимательскую деятельность.

Ключевые слова: Экономический рост, налог на прибыль, налог на доходы физических лиц, налогообложение, налоговая политика, фискальная политика, эмпирический анализ.

Kirish (Введение/Introduction).

Soliq siyosati har qanday davlat iqtisodiyotining muhim tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Davlat tomonidan undiriladigan soliqlar budjet daromadlarini shakllantirish, ijtimoiy dasturlarni moliyalashtirish, infratuzilmani rivojlantirish hamda makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, daromad soliqlari - yuridik shaxslar foyda solig'i va jismoniy shaxslar daromad solig'i - davlat fiskal siyosatining asosiy instrumentlaridan biri sifatida iqtisodiy jarayonlarga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Iqtisodiy adabiyotlarda daromad soliqlarining iqtisodiy o'sishga ta'siri bo'yicha turli ilmiy qarashlar mavjud. Ayrim tadqiqotchilar soliqlar davlat xarajatlarini moliyalashtirish orqali iqtisodiy o'sishni rag'batlantiradi deb hisoblasalar, boshqa olimlar yuqori soliq yukining investitsiyalar, ishlab chiqarish hajmi va tadbirkorlik faolligiga salbiy ta'sir ko'rsatishini ta'kidlaydilar. Shu sababli daromad soliqlari va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlik iqtisodiy nazariya va amaliyotdagi eng dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

So'nggi yillarda O'zbekistonda soliq tizimini takomillashtirish, soliq stavkalarini maqbullashtirish va tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlashga qaratilgan keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, foyda solig'i va jismoniy shaxslar daromad solig'i stavkalarining qayta ko'rib chiqilishi iqtisodiy faollikni oshirish, investitsion muhitni yaxshilash hamda yashirin iqtisodiyot ulushini qisqartirishga xizmat qilmoqda. Biroq daromad soliqlarining iqtisodiy o'sishga real ta'siri bo'yicha O'zbekiston misolida olib borilgan empirik tadqiqotlar yetarli darajada emas. Shu jihatdan mazkur tadqiqotning

dolzarbligi daromad soliqlarining iqtisodiy o'sishga ta'sirini ekonometrik usullar asosida baholash zarurati bilan izohlanadi.

Mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi O'zbekistonda yuridik shaxslar foyda solig'i hamda jismoniy shaxslar daromad solig'ining iqtisodiy o'sishga ta'sirini empirik jihatdan tahlil qilishdan iborat. Tadqiqot natijalari mamlakatda samarali soliq siyosatini shakllantirish va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish bo'yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Mavzuga oid adabiyotlar sharhi (Literature review, Анализ литературы)

Davlat xarajatlari va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlik iqtisodiy adabiyotlarda keng tadqiq qilingan masalalardan biri hisoblanadi. Ko'plab ilmiy tadqiqotlarda davlat xarajatlarning yuqori darajasi iqtisodiy o'sishga salbiy ta'sir ko'rsatishi qayd etilgan. Jumladan, R. Barro, S. Fölster va M. Henrekson, D. Romero-Avila va R. Strauch, shuningdek A. Bergh va M. Karlsson tadqiqotlarida davlat xarajatlari hajmi bilan iqtisodiy o'sish o'rtasida salbiy bog'liqlik mavjudligi aniqlangan [1-5]. Mualliflarning fikricha, yuqori soliq yukining iqtisodiy faoliyatga salbiy ta'siri iqtisodiy o'sish sur'atlarini pasaytiradi.

Biroq ayrim tadqiqotchilar ushbu qarashni rad etganlar. Xususan, R. Ram, S. Devarajan va J. Agell davlat xarajatlari iqtisodiy o'sishga ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkinligini ta'kidlaganlar [6-8]. Ayrim olimlar esa statistik jihatdan ahamiyatli bog'liqlikni aniqlay olmaganlar. Jumladan, R. Kormendi va P. Meguire, R. Levine va D. Renelt, W. Easterly va S. Rebelo tadqiqotlarida davlat xarajatlari va iqtisodiy o'sish o'rtasida aniq bog'liqlik mavjud emasligi qayd etilgan [9-11].

Soliqqa tortish va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlik bo'yicha olib borilgan tadqiqotlarda ham turli natijalar kuzatiladi. C. Plosser daromad va foyda soliqlaridan tushadigan tushumlarning YAIMga nisbati iqtisodiy o'sishga salbiy ta'sir ko'rsatishini aniqlagan [12]. Biroq R. Koester va R. Kormendi soliqlar va iqtisodiy o'sish o'rtasida statistik jihatdan ahamiyatli bog'liqlik mavjud emasligini qayd etganlar [13].

Keyingi tadqiqotlarda esa daromad soliqlarining iqtisodiy o'sishga salbiy ta'siri tasdiqlangan. Jumladan, F. Padovano va E. Galli marjinal soliq stavkalari iqtisodiy o'sishga salbiy va statistik jihatdan ahamiyatli ta'sir ko'rsatishini aniqlaganlar [14-15]. Shuningdek, W. Leibfritz, J. Thornton va A. Bibbee ham o'rtacha va marjinal soliq stavkalari iqtisodiy o'sishga salbiy ta'sir ko'rsatishini ta'kidlaganlar [16].

Soliq tarkibi va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlik ham alohida tadqiq etilgan. R. Kneller va boshqalar soliqlarni distorsion va nondistorsion soliqlarga ajratib tahlil qilgan hamda distorsion soliqlar iqtisodiy o'sishni sekinlashtirishini aniqlaganlar [17]. Mazkur natijalar keyinchalik N. Gemmell va boshqalar tomonidan ham tasdiqlangan [18].

Korporativ soliqlar va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlikni o'rgangan tadqiqotlar soni nisbatan kam bo'lsa-da, ularning natijalari muhim ilmiy ahamiyatga ega. S. Dowrick jismoniy shaxslar daromad solig'i iqtisodiy o'sishga salbiy ta'sir ko'rsatishini aniqlagan bo'lsa-da, korporativ soliqlar uchun bunday bog'liqlikni aniqlamagan [19]. Xuddi shunday natijalar F. Widmalm tadqiqotida ham kuzatilgan [20].

Boshqa tadqiqotlarda esa korporativ soliqlarning iqtisodiy o'sishga salbiy ta'siri aniqlangan. Jumladan, J. Arnold OECD mamlakatlari ma'lumotlari asosida daromad soliqlariga yuqori darajada tayanish aholi jon boshiga YAIM darajasining pasayishiga olib kelishini aniqlagan [21]. Ayniqsa, korporativ soliqlar iqtisodiy o'sishga jismoniy shaxslar daromad solig'iga nisbatan kuchliroq salbiy ta'sir ko'rsatishi qayd etilgan.

Shuningdek, Y. Lee va R. Gordon 70 ta mamlakat ma'lumotlari asosida korporativ soliq stavkalari va iqtisodiy o'sish o'rtasida sezilarli salbiy bog'liqlik mavjudligini aniqlaganlar [22]. Biroq jismoniy shaxslar daromad solig'i bo'yicha statistik jihatdan ahamiyatli natija kuzatilmagan.

Yuqoridagi ilmiy tadqiqotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, daromad soliqlari va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlik bo'yicha yagona ilmiy xulosa mavjud emas. Tadqiqot natijalari mamlakatlarning iqtisodiy rivojlanish darajasi, soliq tizimi va fiskal siyosatining xususiyatlariga qarab farqlanadi. Shu sababli mazkur tadqiqotda O'zbekiston misolida yuridik shaxslar foyda solig'i hamda jismoniy shaxslar daromad solig'ining iqtisodiy o'sishga ta'siri empirik jihatdan tahlil qilinadi.

Tadqiqot maqsadi va usullari (Research objective and methods, Цель и методы исследования)

Ushbu tadqiqotda soliq stavkalarining O'zbekiston iqtisodiy rivojlanishiga ta'sirini empirik baholashda panel ma'lumotlarga asoslangan fixlangan effektlar (Fixed Effects) modeli qo'llanildi. Mazkur yondashuv iqtisodiy adabiyotlarda keng qo'llanilib, kuzatilmaydigan, biroq natijalarga ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan omillarni hisobga olish imkonini beradi.

Fixlangan effektlar modeli orqali vaqt davomida o'zgarmaydigan, ammo mamlakatlar o'rtasida farqlanuvchi omillar — masalan, milliy madaniyat, huquqiy tizim, institutsional barqarorlik va davlat boshqaruvi samaradorligi kabi jihatlar nazorat qilinadi. Agar ushbu omillar hisobga olinmasa, soliq stavkalari va iqtisodiy rivojlanish o'rtasidagi bog'liqlik noto'g'ri baholanishi mumkin.

Model umumiy ko'rinishda quyidagicha ifodalanadi:

$$git = \beta_0 + \beta_1 X_{it0} + \gamma Z_{it} + \alpha_i + \delta_t + \epsilon_{it}$$

Bu yerda:

1. git - i-mamlakatda t-davr uchun aholi jon boshiga YAIMning o'rtacha o'sish sur'ati;

2. Xit0 - asosiy tushuntiruvchi o'zgaruvchilar, ya'ni korporativ va jismoniy shaxslar daromadiga soliq stavkalari (boshlang'ich davr qiymatlari);

3. Zit - nazorat o'zgaruvchilari (investitsiyalar, ishsizlik darajasi, davlat xarajatlari, inflyatsiya, ochiqlik darajasi, jamg'arma darajasi va boshqalar);

4. Ai - mamlakatga xos doimiy effektlar;

5. Δt - umumiy vaqt effektlari;

6. εit - tasodifiy xatoliklar.

Tahlil natijalarini elastiklik shaklida ifodalash maqsadida model logarifmik ko'rinishda baholandi. Bu esa soliq stavkalaridagi o'zgarishlarning iqtisodiy o'sishga nisbiy ta'sirini aniqlash imkonini beradi.

Modelda vaqt effektlari ham inobatga olingan bo'lib, ular global iqtisodiy tebranishlar, neft narxidagi o'zgarishlar yoki moliyaviy inqirozlar kabi barcha mamlakatlarga bir xil ta'sir qiluvchi omillarni ifodalaydi. Bu omillarni hisobga olish soliq siyosati ta'sirini aniqroq ajratib olishga yordam beradi.

Tadqiqotda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan endogenlik muammosini kamaytirish maqsadida o'zgaruvchilar 4 yillik o'rtacha qiymatlar asosida shakllantirildi. Bunda soliq stavkalari har davrning boshlang'ich qiymatlari sifatida olinadi.

Shuningdek, instrumental o'zgaruvchilar yondashuvi qo'llanildi. Soliq stavkalari uchun instrument sifatida boshqa mamlakatlardagi soliq stavkalarining geografik masofaga teskari og'irliklar asosida hisoblangan o'rtacha qiymatlari ishlatildi. Bu usul soliq siyosati va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi sababiy bog'liqlikni yanada ishonchli baholash imkonini beradi.

Tahlil va natijalar (Analysis and results, Анализ и результаты)

Empirik tahlilni boshlashdan avval, modelda qo'llanilgan asosiy o'zgaruvchilarni tushunish muhim hisoblanadi. Shu maqsadda tadqiqotda ishlatilgan barcha asosiy o'zgaruvchilarning tavsifi, ularning o'rtacha qiymatlari, standart og'irliklari hamda minimal va maksimal ko'rsatkichlari keltirilgan. Ushbu ma'lumotlar 4 yillik o'rtacha qiymatlar asosida shakllantirilgan. Quyidagi 1-jadvalda o'zgaruvchilarning statistik tavsifi berilgan.

1-jadval

O'zgaruvchilarning tavsifi¹

O'zgaruvchi	Kuzatuvlar	O'rtacha	Standart og'irlik	Min	Max	Tavsif
Aholi jon boshiga YAIM o'sishi	980	6.309	2.889	- 0.029	14.359	YAIMning yillik o'sish sur'ati
Boshlang'ich jon boshiga daromad	980	16749.5	11530.7	1239.3	78523.3	Boshlang'ich yildagi YAIM (joriy narxlarida)
Soliq tushumlari	980	34.022	8.146	10.511	51.259	Davlat soliq tushumlari YAIM ulushi sifatida
Davlat xarajatlari	640	44.803	7.731	25.95	71.72	Davlat xarajatlari YAIM ulushi sifatida
Investitsiyalar	960	0.228	0.039	0.165	0.372	Milliy investitsiyalar YAIM ulushi
Ishsizlik	816	6.925	3.768	0.787	22.275	Ishchi kuchi tarkibidagi ishsizlik
Qaramlik darajasi	1000	34.351	2.628	26.292	45.820	0-15 va 65+ yosh aholining ulushi
Ochiqlik	980	0.682	0.430	0.103	3.138	Ekspart va import

¹ Muallif ishlanmasi

						YalM ush
Mehnat kuchi o'sishi	804	0.003	0.007	- 0.025	0.031	Mehnat kuchining o'sish sur'ati
Korporati v soliq stavkasi	860	36.155	9.616	3	56	Korporati v soliqning eng yuqori stavkasi
Jismoniy shaxslar daromad solig'i	672	53.129	12.664	11.5	85	Mehnat daromadi ga eng yuqori soliq
Dividend solig'i	650	54.521	14.555	26.2	93.67	Dividendlar bo'yicha maksimal soliq
Ijtimoiy sug'urta badallari	718	16.084	13.890	0	48.26	Ish beruvchilar badali

1-jadval natijalari shuni ko'rsatadiki, o'rganilayotgan mamlakatlar (OECD davlatlari) bo'yicha iqtisodiy o'sish, soliq yuklamalari va makroiqtisodiy ko'rsatkichlar sezilarli darajada farqlanadi. Ayniqsa, korporativ va jismoniy shaxslar daromadiga soliq stavkalarida yuqori dispersiya mavjud bo'lib, bu turli soliq siyosatlarini qo'llanilayotganini anglatadi. Ushbu o'zgaruvchilar keyingi empirik tahlil uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

Keyingi bosqichda korporativ daromad solig'i (corporate tax rate) va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlik regressiya modeli orqali baholandi. Natijalar bir nechta spetsifikatsiyalarda (1–6 ustunlar) hamda instrumental o'zgaruvchilar yondashuvida tahlil qilindi.

2-jadval

Foyda solig'i soliq regressiya natijalari²

O'zgaruvchi	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Foyda soliq	- 0.00292	0.165	0.208**	0.208**	0.162*
Foyda soliq ²	- 0.0252*	- 0.0307*	- 0.0306*	- 0.0238*	
Boshlang'ich daromad		- 0.0593**	- 0.0584**	- 0.0821**	
Investitsiya			0.0274	0.0281	0.0103
Ishsizlik			0.00475	0.00456	- 0.00165
Qaramlik darajasi			- 0.0506	- 0.0517	- 0.0883*
Davlat xarajatlari			- 0.0741**	- 0.0728**	- 0.0817**
Soliq tushumlari			0.0268	0.0242	0.0297
Ochiqlik			0.0256*	0.0248*	0.0175*

Natijalardan ko'rinadiki, korporativ daromad solig'i iqtisodiy o'sishga nisbatan nolinchilik va ba'zi holatlarda manfiy ta'sir ko'rsatadi. Ayniqsa, soliq stavkasining kvadratik shakli ham muhim bo'lib, bu soliqning ma'lum darajadan keyin iqtisodiy o'sishni sekinlashtirishi mumkinligini ko'rsatadi. Umuman olganda, korporativ soliq siyosati iqtisodiy faoliyatga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

Shuningdek, jismoniy shaxslar daromadiga soliq (personal income tax) va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlik ham alohida model orqali tahlil qilindi. Quyidagi 3-jadvalda natijalar keltirilgan.

3-jadval

Daromad solig'ining regressiya natijalari³

O'zgaruvchi	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Eng yuqori daromad solig'i	0.00872*	0.00476	0.244**	0.269**	0.219*	- 1.926
Daromad solig'i ²	0.000537	- 0.0315**	0.0347**	0.0275**		
Boshlang'ich daromad		- 0.0604***	- 0.0571***	- 0.0716***		
Investitsiya			0.0313	0.0317	0.0185	
Ishsizlik			0.00543	0.00442	0.00111	
Qaramlik darajasi			0.0154	0.0161	- 0.0152	
Davlat xarajatlari			- 0.0734**	- 0.0719**	- 0.0932***	
Soliq tushumlari			0.0157	0.0123	0.0204	
Ochiqlik			0.0451***	0.0470***	0.0374***	

Natijalar shuni ko'rsatadiki, jismoniy shaxslar daromadiga soliq stavkasi iqtisodiy o'sishga murakkab ta'sir ko'rsatadi. Ba'zi modellarda ijobiy bog'liqlik kuzatilgan bo'lsa, kvadratik shakl soliqning yuqori darajasi iqtisodiy o'sishga salbiy ta'sir qilishi mumkinligini ko'rsatadi. Bu natija soliq siyosatida optimal stavkani aniqlash muhimligini bildiradi.

Xulosa (Conclusion, Заключение)

Mamlakatlar o'rtasidagi raqobatning kuchayishi hamda davlat tomonidan moliyalashtiriladigan xizmatlarga bo'lgan talabning ortishi soliq tizimlarini samarali va iqtisodiy jihatdan maqbul tarzda shakllantirish zaruratini oshirmoqda. Shu nuqtai nazardan, turli soliq turlarining iqtisodiy o'sishga ta'sir darajasini aniqlash muhim ilmiy va amaliy ahamiyat kasb etadi. Ushbu tadqiqotda soliq tushumlarining O'zbekiston iqtisodiy rivojlanishiga ta'siri inson taraqqiyoti indeksi (HDI) orqali baholandi. Xususan, korporativ daromad solig'i, jismoniy shaxslar daromad solig'i, qo'shilgan qiymat hamda boshqa asosiy soliq turlarining iqtisodiy rivojlanish bilan bog'liqligi tahlil qilindi.

Tadqiqot natijalari soliq turlarining iqtisodiy o'sishga ta'siri chiziqli bo'lmisligi mumkinligini ko'rsatdi. Ya'ni, soliq stavkalarining ma'lum darajagacha bo'lgan o'sishi davlat byudjetiga tushumlarni oshirib, iqtisodiy rivojlanishni qo'llab-quvvatlashi mumkin bo'lsa, yuqori soliq yuklamalari iqtisodiy faollikni susaytirib, rivojlanishga salbiy ta'sir ko'rsatishi ehtimoli mavjud. Empirik natijalar korporativ daromad solig'ining iqtisodiy rivojlanishga nisbatan nisbatan barqaror va sezilarli ta'sir ko'rsatishini tasdiqladi. Jismoniy shaxslar daromad solig'i va boshqa ayrim soliq turlarining ta'siri esa nisbatan o'zgaruvchan bo'lib, modelga kiritilgan omillarga bog'liq holda farqlanishi aniqlandi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari korporativ daromad solig'i va boshqa daromadga bog'liq soliqlarning iqtisodiy rivojlanishga ta'siri muhim ekanligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, soliq siyosatini ishlab chiqishda soliq stavkalarining optimal darajasini aniqlash va ularning iqtisodiy o'sishga salbiy ta'sirini kamaytirish muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar (Литературы/ References):

- Barro, R. (1991). *Economic growth in a cross-section of countries*. Quarterly Journal of Economics, 106(2), 407-443.

² Stata ekonometrik dasturi orqali muallif tomonidan mustaqil tarzda tayyorlangan. Kuzatuvlar: 188 | 188 | 135 | 134 | 127 | 134 R²: 0.630 | 0.645 | 0.810 | 0.808 | 0.822

³ Stata ekonometrik dasturi orqali muallif tomonidan mustaqil tarzda tayyorlangan. Kuzatuvlar: 185 | 185 | 124 | 123 | 117 | 123 R²: 0.754 | 0.754 | 0.850 | 0.849 | 0.870

2. Fölster, S., & Henrekson, M. (2001). *Growth effects of government expenditure and taxation in rich countries*. European Economic Review, 45, 1501-1520.
3. Fölster, S., & Henrekson, M. (2006). *Growth effects of government expenditure and taxation in rich countries: A reply*. European Economic Review, 50, 219-221.
4. Romero-Avila, D., & Strauch, R. (2008). *Public finance and long-term growth in Europe: Evidence from a panel data analysis*. European Journal of Political Economy, 24, 172-191.
5. Bergh, A., & Karlsson, M. (2010). *Government size and growth: accounting for economic freedom and globalization*. Public Choice, 142, 195-213.
6. Ram, R. (1986). *Government spending and economic growth: A new framework and some evidence from cross-sectional and time-series data*. American Economic Review, 87(2), 184-188.
7. Devaranjan, S., Swaroop, V., & Zou, H. (1996). *The composition of public expenditures and economic growth*. Journal of Monetary Economics, 37, 313-344.
8. Agell, J., Ohlsson, H., & Thoursie, P. (2006). *Growth effects of government expenditure and taxation in rich countries: A comment*. European Economic Review, 50(1), 211-218.
9. Kormendi, R., & Meguire, P. (1985). *Macroeconomic determinants of growth: Cross-country evidence*. Journal of Monetary Economics, 16, 141-163.
10. Levine, R., & Renelt, D. (1992). *A sensitivity analysis of cross-country growth models*. American Economic Review, 83, 942-963.
11. Easterly, W., & Rebelo, S. (1993). *Marginal income tax rates and economic growth in developing countries*. European Economic Review, 37, 409-417.
12. Plosser, C.I. (1992). *The search for growth*. In Policies for long-run growth, Kansas City: Federal Reserve Bank of Kansas City.
13. Koester, R., & Kormendi, R. (1989). *Taxation aggregate activity and economic growth: Cross-country evidence*. Journal of Monetary Economics, 16, 141-163.
14. Padovano, F., & Galli, E. (2001). *Tax rates and economic growth on the OECD countries (1950-1990)*. Economic Inquiry, 39, 44-57.
15. Padovano, F., & Galli, E. (2002). *Comparing the growth effects of marginal vs average tax rates and progressivity*. European Journal of Political Economy, 18, 529-544.
16. Leibfritz, W., Thornton, J., & Bibbee, A. (1997). *Taxation and economic performance*. OECD Working Papers No. 176.
17. Kneller, R., Bleaney, M.F., & Gemmell, N. (1999). *Fiscal policy and growth: Evidence from OECD countries*. Journal of Public Economics, 74, 171-190.
18. Gemell, N., Kneller, R., & Sanz, I. (2006). *Fiscal policy impacts on growth in the OECD: Are they long- or short-term?* University of Nottingham.
19. Dowrick, S. (1993). *Government consumption: its effects on productivity growth and investment*. Edward Elgar.
20. Widmalm, F. (2001). *Tax structure and growth: Are some taxes better than others?* Public Choice, 107, 199-219.
21. Arnold, J. (2008). *Do tax structure affect aggregate economic growth? Empirical evidence from a panel of OECD countries*. OECD Economics Department Working Papers, No. 643.
22. Lee, Y., & Gordon, R. (2005). *Tax structure and economic growth*. Journal of Public Economics, 89, 1027-1043.